

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

возможности для сотрудничества.

Ключевые слова: инновационное развитие, технологическое развитие, экономика знаний, Глобальный индекс конкурентоспособности, инновации, индекс экономики знаний.

SUMMARY

The article analyzes innovation and technological development of China and Ukraine, their place in the international rankings, possibility for the future cooperation.

Key words: innovation development, technological development, knowledge economy, Global Competitiveness Index, innovations, Knowledge Economy Index.

ЧИННИКИ ТА ПЕРЕШКОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Луцак Р.Л., к.е.н., старший науковий співробітник Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові,
Гунчак Н.В., аспірант Львівського національного університету імені Івана Франка¹

Вступ. На етапі формування нового постіндустріального суспільства здійснюється перехід від економіки капіталу до економіки знань, що є джерелом продуктивності, інновацій, конкурентоспроможності. Зростання національної економіки стає неможливим без приросту людського, зокрема інтелектуального капіталу, що залежить від прогресивних змін в науці і вищій освіті, стимулювання збільшення та розвитку людського інтелекту. Економічне зростання супроводжується й соціальним і суспільним розвитком, але його основою теж є створення і поширення нових знань. Відтак, активізація інноваційної діяльності та впровадження її результатів стає безальтернативним шляхом гарантування конкурентоспроможності регіональних економік. Своєю чергою інноваційна діяльність потребує належного фінансування та забезпечення прийнятної ефективності. Саме тому аналіз чинників та виявлення перешкод підвищення ефективності інноваційної діяльності є передумовою обґрунтування ефективних управлінських рішень із її стимулювання та зміцнення конкурентоспроможності регіонального економічного комплексу.

Постановка завдання. Метою статті аналіз чинників та обґрунтування перешкод підвищення ефективності інноваційної діяльності як складової конкурентоспроможності регіонів України за для окреслення напрямів державної політики покращення її фінансування та розвитку.

Основний матеріал. Інноваційна діяльність в регіонах України залишається недостатньою. Якщо частка промислових підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, у 2011 р. істотно збільшилася (на 2,4 в.п. до 2010 р. та на 2,0 в.п. до 2007 р.) та зростали в аналогічному часовому періоді витрати на інноваційну діяльність (у 2011 р. 78,8 % порівняно з 2010 р. та на 32,4 % – з 2007 р.), що позитивно, то, по-перше, у 2009-2010 рр. ці показники погіршувалися; по-друге, продовжує зменшуватися частка інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції – з 6,7 % у 2007 р. до 3,8 % у 2011 р., але навіть за такого низького значення показника лише у 11 регіонах нашої держави частка інноваційної продукції була вищою.

До позитивного можна віднести хіба те, що в регіонах України збільшується частка інноваційно активних промислових підприємств. Саме тому кількість регіонів із часткою підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, нижчою за середню, у 2007-2011 р. зменшувалася (з 17 до 14 од.). Отже, спостерігається ситуація, за якої при збільшенні кількості інноваційно активних підприємств та фінансування робіт з створення інноваційної продукції, результативність цього процесу погіршується, що є негативною тенденцією, на усунення якої доцільно скерувати методи і засоби державної інноваційної політики.

Звернемо увагу на ще один цікавий аспект. У 2011 р. лише у двох регіонах України частка інноваційної продукції в загальних обсягах промислової продукції перевищувала частку інноваційно активних промислових підприємств, що засвідчує високу ефективність інноваційної діяльності. Це Закарпатська (частка інноваційної продукції – 11,9 %, а інноваційно активних промислових підприємств – 9,4 %) та Полтавська (частка інноваційної продукції – 24,3 %, а інноваційно активних промислових підприємств – 8,2 %) області. Зауважимо, що саме в цих регіонах протягом 2007-2011 рр. спостерігалася стійка тенденція до щорічного покращення ефективності в аналізованій сфері. Вважаємо, що цей досвід ефективного державного регулювання може бути поширеним на інші регіони нашої держави, особливо – Запорізьку (де частка інноваційно активних промислових підприємств у 2011 р. перевищувала частку інноваційної продукції на 24,2 в.п.), Херсонську (21,6 в.п.) Хмельницьку (20,2 в.п.), Миколаївську (19,5 в.п.), Одеську (18,4 в.п.), Чернігівську (16,7 в.п.), Івано-Франківську (16,5 в.п.), Харківську (16,0 в.п.) області та м. Київ (20,8 в.п.).

Більше того, є підстави стверджувати, що у більшості регіонів, де частки інноваційно активних промислових підприємств більші, спостерігаються менші частки інноваційної продукції, що засвідчує відсутність в Україні зв'язку між активізацією інноваційної діяльності в промисловості та її результатами. Це є особливо загрозливим щодо конкурентоспроможності вітчизняного реального сектора економіки та вказує на істотно слабке місце в системі державної політики інтелектуалізації національного господарства.

Кількість таких суб'єктів господарювання. Так, у 2011 р. кількість підприємств, що займалися інноваціями, становила 1679 од., що на 14,8 % більше, ніж у 2010 р. Водночас, вказаний показник порівняно з 2000 р. не значно, але все ж зменшився (на 1,5 %). Відбулися також зміни в структурі інноваційно активних промислових підприємств, втім, більшість з них носять скоріше негативний характер. Так, зменшилися частки підприємств, які займалися дослідженнями та розробками, причому як в структурі інноваційно активних підприємств (на 5,8 в.п. у 2011 р. до 2000 р.), так і в загальній кількості промислових підприємств (на 1,4 в.п. за аналогічний період та становила лише 3,2 %).

У 2011 р. відносно 2000 р. зменшилася й частка промислових підприємств, які впроваджували інновації (на 11 %), а також підприємств, що освоювали виробництво інноваційних видів продукції (на 36,9 в.п. у структурі підприємств, які впроваджували інновації, та на 6,6 в.п. від загальної кількості промислових підприємств), що особливо негативно та на що потрібно звернути увагу органам державного управління.

Втім, все ж зазначимо, що протягом 2005-2011 рр. спостерігається тенденція до збільшення кількості промислових підприємств, які впроваджували інновації, а також частки підприємств, які впроваджували нові або вдосконалені методи виробництва продукції у загальній кількості промислових підприємств (на 1,7 в.п.).

Звернемо увагу на такий позитивний аспект розвитку інноваційної активності в Україні, як збільшення обсягів фінансування інноваційної діяльності, у тому числі й у розрахунку на одне підприємство, що займалося інноваціями (за всіма напрямками інноваційної діяльності). Загальне зростання у 2011 р. відносно 2000 р. становило 7,9 рази та лише за останній рік показник збільшився на 78,8 %, сягнувши 14,3 млрд грн. Втім, головним чинником збільшення обсягів фінансування було збільшення витрат промислових підприємств на придбання машин, обладнання, програмного забезпечення (частка фінансування за цією статтею збільшилася за 2000-2011 р. на 12,2 в.п. (та лише за 2010-2011 – на 9,2 в.п.) – до 73,2 %. Відповідно, негативними тенденціями залишаються малі частки за пріоритетними напрямками інноваційної діяльності та їх щорічне зменшення – дослідженнями і розробками (7,5 % в структурі та зменшення відносно 2000 р. на 7,6 в.п.), придбанням прав на патенти, ліцензії, використання об'єктів промислової власності (2,3 % та 0,2 в.п. відповідно).

Як наслідок, у 2011 р. в результаті діяльності наукових організацій до вітчизняного відомства було подано 8849 заявок на видачу охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності (8894 – у 2010 р.). До патентних відомств інших країн було подано 68 заявок, що на 39,3 % менше, ніж у 2010 р. у т. ч. 42 заявки – на винаходи, і 1 – на сорти рослин.

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

Таблиця 1

Структурні характеристики реалізації інноваційної продукції за регіонами України у 2005 та 2011 рр. (розраховано автором за [2, с. 229-231])

Регіон	Обсяги реалізованої інноваційної продукції, млн грн		Частки реалізованої інноваційної продукції, %		Частки в інноваційній продукції, %:					Темпи зростання інноваційної продукції, %	
	2005	2011	2005	2011	що зазнала істотних змін	нової для ринку	удосконаленої	нової для підприємства	іншої	за обсягом, %	за часткою, в.п.
					2005	2011	2005	2011	2005		
Україна	2495,4	4238,7	6,5	3,8	43,0	41,1	26,4	58,9	30,6	169,6	-2,7
АР Крим	932,2	320,9	14,5	1,7	94,8	22,5	3,2	77,5	2,0	34,4	-12,8
Вінницька	54,0	389,0	0,9	2,2	43,3	41,4	55,3	58,6	1,4	7,2 р.	1,3
Волинська	206,8	518,9	5,8	5,6	93,0	6,6	2,2	93,4	4,8	2,5 р.	-0,2
Дніпропетровська	2650,4	1104,8	4,2	0,5	13,9	42,7	52,7	57,3	33,4	41,7	-3,7
Донецька	4935,5	5049,2	5,8	2,1	62,2	3,9	36,3	96,1	1,5	102,3	-3,7
Житомирська	147,8	490,8	3,3	3,8	51,3	7,0	17,6	93,0	31,1	3,3 р.	0,5
Закарпатська	100,3	918,5	3,5	11,9	68,1	1,1	10,4	98,9	21,5	9,1 р.	8,4
Запорізька	3201,5	2490,3	9,5	3,2	6,8	35,2	14,8	64,8	78,4	77,8	-6,3
Івано-Франківська	200,0	1164,8	3,1	5,2	47,1	49,8	8,4	50,2	44,5	5,8 р.	2,1
Київська	309,3	815,1	3,0	2,3	47,8	57,8	48,9	42,2	3,3	2,6 р.	-0,7
Кіровоградська	220,3	456,7	7,0	5,3	74,8	35,6	20,0	64,4	5,2	2,1 р.	-1,7
Луганська	1449,7	2508,9	4,3	2,7	51,1	35,9	39,4	64,1	9,5	173,1	-1,6
Львівська	343,4	447,4	3,4	1,5	41,8	38,9	49,6	61,1	8,6	130,3	-1,9
Миколаївська	719,8	669,8	9,2	3,3	5,3	89,4	72,2	10,6	22,5	93,1	-5,9
Одеська	2176,9	534,6	17,0	2,2	10,4	2,1	6,9	97,9	82,7	24,6	-14,8
Полтавська	349,9	1550,9	1,6	24,3	52,5	54,0	33,7	46,0	13,8	4,4 р.	22,7
Рівненська	55,1	127,0	1,2	0,9	96,3	14,6	3,7	85,4	-	2,3 р.	-0,3
Сумська	1244,0	2277,4	18,9	12,4	91,4	76,3	7,7	23,7	0,9	183,1	-6,5
Тернопільська	44,1	469,5	2,3	7,6	58,7	32,9	37,7	67,1	3,6	10,6 р.	5,3
Харківська	1903,2	1328,9	9,8	2,4	45,0	42,3	8,8	57,7	46,2	69,8	-7,4
Херсонська	128,3	441,2	4,3	4,9	90,7	42,0	9,3	58,0	-	3,4 р.	0,6
Хмельницька	190,0	292,8	4,0	2,1	20,4	0,1	34,5	99,9	45,1	154,1	-1,9
Черкаська	103,5	1064,0	1,5	3,8	82,3	8,9	17,7	91,1	-	10,3 р.	2,3
Чернівецька	77,8	178,1	6,0	4,9	93,3	15,7	2,8	84,3	3,9	2,2 р.	-1,1
Чернігівська	253,0	221,3	4,6	1,7	74,8	26,6	23,8	73,4	1,4	87,4	-2,9
м. Київ	2986,4	2312,8	16,0	4,9	51,5	62,1	21,1	37,9	27,4	77,4	-11,1
м. Севастополь	12,2	285,3	1,1	9,3	-	2,7	100,0	97,3	-	2,3 р.	8,2

Позитивно, що в період 2005-2011 рр. в Україні збільшувалася не лише частка промислових інноваційно активних підприємств, але й недостатньо є й роль держави у фінансуванні інноваційної діяльності в Україні, адже частка витрат на фінансування цих заходів з державного бюджету становила у 2011 р. лише 1,0 %, з місцевих бюджетів – 0,1 %, позабюджетних фондів – менше 0,1 %. Причому частка витрат держави на інноваційні заходи зменшилася відносно 2000 р. на 0,3 в.п. В той же час, малими залишаються й частки інноваційно активних промислових підприємств, які скористалися державним фінансуванням. У 2011 р. таких було 2,4 % (1,6 % отримували кошти з державного бюджету, 1,7 % – з місцевих та 0,1 % – з позабюджетних фондів).

На наше переконання, це є одним з чинників низької ефективності вітчизняної економічної політики у сфері стимулювання інновацій. Відповідно органам державного управління усіх рівнів необхідно активізувати діяльність як з прямого, так і опосередкованого фінансування інноваційної діяльності. Найбільш перспективним видається застосування механізмів державно-приватного партнерства у цій сфері, а також міжрегіонального інноваційного співробітництва. Велика увага з обґрунтування дієвих механізмів і засобів державної політики за вказаними напрямками у науково-технологічній сфері приділена у праці І. Бабєць «Зовнішньоекономічна безпека регіонів України в умовах співробітництва з країнами ЄС: теоретико-методологічні та прикладні аспекти» [1].

Потрібно визнати, що яскравим свідченням зниження ефективності інноваційної діяльності в Україні є зменшення частки інноваційної продукції в загальних обсягах промислової продукції (табл. 1). У 2011 р. до 2005 р. показник зменшився майже удвічі – з 6,5 % до 3,8 %. Причому це відбувалося на фоні збільшення обсягів реалізації інноваційної продукції – на 69,6 %, а також витрат на інноваційну діяльність – у 2,5 рази за аналогічний період. Така ситуація об'єктивно призводить до зниження конкурентоспроможності продукції вітчизняного реального сектора економіки та його економічних агентів. Звідси маємо негативним наслідком швидкі темпи зниження попиту на товари, виробництва України, зривання частки вітчизняних товарів на внутрішньому ринку та розширення – імпортичних товарів.

Необхідно додати, що в регіональному аспекті ситуація ще гірша, адже є регіони, де обсяги реалізації інноваційної продукції за період 2005-2011 рр. не лише не збільшилися, але й істотно зменшилися. Це АР Крим (на 65,6 %), м. Київ (на 22,6 %), Дніпропетровська (на 58,3 %), Запорізька (на 22,2 %), Миколаївська (на 6,9 %), Одеська (на 75,4 %), Харківська (на 30,2 %), Чернігівська (на 12,6 %). Звернемо увагу на те, що більшість з вказаних регіонів характеризуються значним інноваційним та інтелектуально-кадровим потенціалом, що, очевидно, використовується недостатньо ефективно.

Більше того, частка інноваційної продукції у загальних обсягах промислової продукції у 2011 р. порівняно з 2005 р. зменшилася майже у всіх регіонах нашої держави. Виняток становили м. Севастополь, Вінницька, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Полтавська, Тернопільська, Херсонська та Черкаська області. Особливо загрозливою в контексті регіональної економічної безпеки є ситуація у АР Крим, де обсяги реалізації інноваційної промислової продукції зменшилися майже у три рази, а її частка – на 12,8 в.п., м. Києві (зменшення на 22,6 % та 11,1 в.п.), Одеській (на 75,4 % та 14,8 в.п.) та Запорізькій (на 22,2 % та 6,3 в.п.) областях.

Нераціональним слід визнати й співвідношення вітчизняних інноваційно активних підприємств за їх кількістю та за обсягами фінансування інноваційної діяльності. Так, якщо у промисловості загалом у 2005 р. частка підприємств, що займалися дослідженнями і розробками, становила 26,6 %, то на цей напрям інноваційної діяльності було спрямовано лише 10,6 % від загальних обсягів її фінансування. Натомість 46,0 % підприємств здійснювали придбання машин і обладнання (інноваційного характеру), витрачаючи на ці цілі 54,7 % загального фінансування.

Важливо зауважити, що на пріоритетні напрями інноваційної діяльності (дослідження та розробки, придбання нових технологій та об'єктів інтелектуальної власності) у 2005 р. виділялося менше фінансування порівняно з іншими. Це 16,0 % проти 84,0 %, тоді як частка підприємств, що займалися пріоритетними напрямками інноваційної діяльності, була більш раціональною – 41,2 %.

Додамо, що в цьому аспекті найгіршою була ситуація у машинобудуванні, де частка підприємств, що займалися дослідженнями та

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

розробками, придбанням нових технологій та об'єктів інтелектуальної власності, становила 52,9 %, а на ці цілі виділялося лише 1,1 % загальних обсягів фінансування. Невтішною була ситуація у целюлозно-паперовій та хімічній і нафтохімічній промисловості (відповідні показники становили 16,3 %, 5,4 % та 15,0 %, 6,4 %). Більш раціонально визнаємо структуру фінансування інноваційної діяльності у 2005 р. у металургії та обробленні металу (71,2 % – за кількістю інноваційно активних підприємств та 22,4 % – за часткою у фінансуванні інноваційної діяльності).

У структурі загальних обсягів фінансування за галузями промисловості у 2005 р. переважали витрати в обробній промисловості (96,5 %). На добувну промисловість припадало лише 2,3 % витрат, а на виробництво та розподілення електроенергії, газу та води – 1,2 %. В структурі фінансування інновацій в обробній промисловості переважали витрати у харчовій промисловості – 18,5 %, машинобудуванні – 29,2 %, металургії та обробленні металу – 28,4 %. У легкій промисловості фінансувалося лише 0,6 % витрат, що негативно.

Натомість, ситуація у 2011 р., на нашу думку, погіршилася. Адже в структурі загальних обсягів фінансування інноваційної діяльності частка витрат в обробній промисловості зменшилася до 58,0 %. На добувну промисловість припадало 6,9 % витрат, а частка, що припадала на виробництво та розподілення електроенергії, газу та води, збільшилася до 35,1 %. В структурі фінансування інновацій в обробній промисловості зменшилися витрати у харчовій промисловості – до 11,2 %, металургії та обробленні металу – до 16,1 %, але зросли у машинобудуванні – до 32,9 %. У легкій промисловості фінансувалося лише 0,4 % витрат, що негативно.

Більше того, структурні співвідношення часток інноваційно активних підприємств, що займалися дослідженнями і розробками, та витратами на ці цілі не покращилися. Так, частка інноваційно активних підприємств промисловості, що здійснювали зовнішні і внутрішні НДР, становила у 2011 р. 22,8 % та на ці напрями інноваційної діяльності було скеровано 7,5 % від загальних обсягів фінансування. В загальних обсягах найбільша кількість інноваційно активних промислових підприємств (63,3 %) займалася придбанням машин, обладнання та програмного забезпечення. На ці цілі було витрачено 73,2 % від загальних обсягів фінансування інноваційної діяльності в Україні. Вважаємо таку ситуацію не раціональною та такою, що не сприяє зміцненню конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Адже підприємства працюють не над створенням нових розробок у сфері технологій чи продукції, а над придбанням існуючих, частина яких вже на етапі придбання може бути частково морально застарілими.

Найгіршою в цьому аспекті була ситуація у сферах: виробництва та розподілення електроенергії, газу і води (11,8 % у структурі за кількістю підприємств, що займалися НДР, та 0,6 % в обсягах фінансування НДР), виробництва харчових продуктів (8,3 % та 2,9 % відповідно), легкої промисловості (8,5 % та 1,0 % відповідно). Кращою була ситуація у машинобудуванні (43,5 % та 27,5 % відповідно), целюлозно-паперовому виробництві (10,6 % та 13,4 % відповідно) та хімічній і нафтохімічній промисловості (30,9 % та 14,3 % відповідно). Органам державного управління важливо реалізувати ряд заходів, спрямованих на стимулювання покращення цих важливих структурних характеристик інноваційної діяльності в Україні.

Про невисоку інтегральну ефективність інноваційної діяльності в Україні свідчать показники її витратовіддачі та витратомісткості. Так, обсяги доходу з одного найменування інноваційної продукції у період 2009-2011 рр. в Україні істотно зменшилися, починаючи з 2009 р., до якого спостерігалася їх істотне зростання.

Якщо у 2008 р. в середньому інноваційної продукції одного виду реалізувалося на суму 18,7 млн грн, то у 2011 р. – лише 13,1 млн грн, що на 30,1 % менше.

У цей же період істотно зросла витратомісткість вітчизняної інноваційної продукції. Якщо у 2009 р. в середньому припадало 3 млн грн витрат на інноваційну діяльність в розрахунку на один вид інноваційної продукції, то у 2011 р. показник становив 4,4 млн грн, що на 46,7 % більше.

Рис. 1. Темпи зростання обсягів фінансування інноваційної діяльності та реалізованої інноваційної продукції в Україні у 2006-2011 рр.

В той же час у 2011 р. зменшилася доходівіддача інноваційної продукції в Україні. Якщо до 2010 р. включно цей показник покращувався, то у 2011 р. зменшився до 3 грн/грн (зменшення становило 28,6 % до показника 2010 р.). Більше того, варто визнати, що значення цього показника протягом всього аналізованого періоду залишалося низьким та таким, що не може свідчити про прийнятну рентабельність інноваційної діяльності в нашій державі.

В динаміці (рис. 1) також спостерігаємо низьку ефективність інноваційної діяльності в Україні у період 2007-2008 та 2011 рр., адже тоді темпи зростання витрат на інноваційну діяльність перевищували темпи зростання обсягів реалізації інноваційної продукції. Причому у 2011 р. темпи зростання витрат перевищували темпи зростання доходу на 54 %. Ситуація була кращою лише у 2007 р. та у 2010 р. Відповідно, органам державного управління слід звернути увагу на те, за рахунок чого було досягнуто в ті роки вищої ефективності інноваційної діяльності, адже важливо змінити сучасні негативні тенденції.

Відповідно, органам державного управління необхідно врахувати виявлені негативні тенденції та чинники стримування розвитку

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

інноваційної діяльності передусім шляхом стимулювання більш ефективного використання вітчизняними підприємствами витрат на інноваційну діяльність та ведення діяльності, спрямованої на розширення асортименту і номенклатури інноваційної продукції, збільшення її частки в обсягах ВВП, розширення частки інноваційно активних підприємств реального сектора економіки, налагодження та розвиток партнерських і коопераційних відносин суб'єктів малого і великого бізнесу в інноваційній сфері, розвиток регіональної інноваційної інфраструктури; підвищення ефективності використання інтелектуально-кадрового потенціалу регіонів України.

Отже, перешкодами розвитку інноваційної діяльності як одного з головних чинників конкурентоспроможності регіонів України є недостатня роль держави та місцевих органів влади у створенні стимулів до активізації та фінансуванні інноваційної діяльності, нерациональність співвідношення обсягів витрат та обсягів діяльності, а також структурних характеристик розвитку інноваційної діяльності у промисловості та за іншими видами економічної діяльності, недостатність інформаційної бази інноваційної активності та її ефективності, зокрема не лише у промисловості, а й інших видах економічної діяльності.

Позаяк, чинниками активізації інноваційної діяльності виступають: стимулювання більш ефективного використання вітчизняними підприємствами витрат на інноваційну діяльність та ведення діяльності, спрямованої на розширення асортименту і номенклатури інноваційної продукції, збільшення її частки в обсягах ВВП, розширення частки інноваційно активних підприємств реального сектора економіки, налагодження та розвиток партнерських і коопераційних відносин суб'єктів малого і великого бізнесу в інноваційній сфері, розвиток регіональної інноваційної інфраструктури; підвищення ефективності використання інтелектуально-кадрового потенціалу регіонів України.

Подальші наукові дослідження повинні бути спрямовані на удосконалення системи державного стимулювання інноваційної діяльності в регіонах України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Бабець І. Г. Зовнішньоекономічна безпека регіонів України в умовах співробітництва з країнами ЄС: теоретико-методологічні та прикладні аспекти: Монографія / Бабець І. Г. – Львів: ПАІС, 2011. – 400 с.
2. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні / Державна служба статистики України. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України», 2012. – 305 с.

РЕЗЮМЕ

Проаналізовано чинники та обґрунтовано перешкоди підвищення ефективності інноваційної діяльності як складової конкурентоспроможності регіонів України. Визначено напрями державної політики стимулювання розвитку та підвищення ефективності інноваційної діяльності в регіонах України.

Ключові слова: інноваційна діяльність, чинники та перешкоди розвитку, пріоритети стимулювання.

РЕЗЮМЕ

Проанализированы факторы и обоснованно препятствия повышения эффективности инновационной деятельности как составной конкурентоспособности регионов Украины. Определены направления государственной политики стимулирования развития и повышения эффективности инновационной деятельности в регионах Украины.

Ключевые слова: инновационная деятельность, факторы и препятствия развитию, приоритеты стимулирования.

SUMMARY

Factors and obstacles of increase efficiency of innovative activity are analysed as a component competitiveness of regions of Ukraine. Certainly directions of public policy of stimulation of development and increase of efficiency of innovative activity in the regions of Ukraine.

Keywords: innovative activity, factors and obstacles development, priorities of stimulation.

МАЛЫЙ И СРЕДНИЙ БИЗНЕС В ЭКОНОМИКЕ КИТАЯ

Лю Сяомей, маг.э.н., аспирант, БГЭУ, г. Минск, Беларусь (КНР) ¹

Введение. Важной тенденцией развития мировой экономики во второй половине XX века явилась её структурная перестройка в направлении массового развития малых и средних предприятий. Благодаря созданию доступных условий для включения населения в экономическую деятельность во многих странах были достигнуты устойчивое экономическое развитие, высокий социальный уровень, политическая стабильность. По данным ОЭСР за последние 30 лет, вклад малого бизнеса в ВВП достиг почти 70%, в США-52%, 55%-в Японии. Им обеспечивается от 60 до 70% занятости, а доля субъектов малого бизнеса в общем числе предприятий этих стран не опускается ниже 92,5%. [1, с.22]

На тысячу человек населения в странах ЕС приходится 35-45 малых предприятий, в том числе в Чехии-86, Португалии-83, Швеции-65. [2, с.15] В малых европейских странах сформировался особый тип экономики, в котором доминирует малый бизнес. Благодаря ему возник социально благополучный средний класс, обеспечивается равномерное распределение доходов, политическая стабильность в обществе, повышается эффективность хозяйствования.

В Китае с началом проведения экономических реформ ставка была сделана на малый и средний бизнес, что обеспечило стремительный экономический рост и решение важных социальных проблем. Считаем, что китайский опыт может быть интересен и для экономики трансформирующихся постсоветских республик.

Основная часть. После тридцати лет проведения реформ и политики открытости китайская экономика демонстрирует высокие темпы роста. В среднем они составили более 8-10% в год. В 2010 году доля Китая в мировой экономике достигла 14% (США – 20%, Россия – 3%), Китай стал мировым лидером по объему промышленного производства (19,8%), опередив США (19,4%). Он создает рабочие места во многих странах и регионах, являясь серьезной движущей силой мирового развития. В начале 2011 года Китай обогнал Японию по совокупному ВВП и вышел по этому показателю на второе место в мире. Китай также находится на передовых позициях в мире по абсолютным показателям производства многих важнейших видов промышленной и сельскохозяйственной продукции. О динамике развития экономики Китая дают представление приведенные в таблице данные.